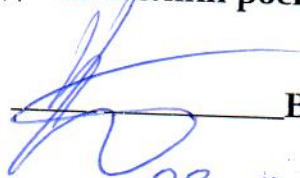

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

Віктор БРЕХУНЕНКО
08 квітня 2025 р.

**Фаховий висновок щодо належності об'єктів
(географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності,
пам'ятників і пам'ятних знаків), присвячених російському радянському
поетові та перекладачеві Багрицькому Едуарду Георгійовичу (1895–
1934), до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру.

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури); зображення гасел, цитат осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи

українофобії (крім зображень гасел, цитат, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів; назви населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури).

Предмет експертизи: відповідність об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників і пам'ятних знаків), присвячених російському радянському поетові та перекладачеві Багрицькому Едуарду Георгійовичу (1895–1934), вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Багрицький Едуард Георгійович (справжнє прізвище **Дзюбан (Дзюбін), 1895–1934**) – російський радянський поет, перекладач, художник. Народився в м. Одесі. Навчався в Одеському реальному училищі св. Павла (1905–1910), Одеському реальному училищі В. А. Жуковського (1910–1912), у землемірній школі (1913–1915). Був діловодом у 25-му Східноперсидському лікарняно-харчовому загоні (1917–1918) та інструктором політвідділу Особливого партизанського загону імені ВЦВК (1918–1919); працював у Миколаєві секретарем редакції газети «Червоний Миколаїв» (1923), брав участь у діяльності літературної організації «Потоки Жовтня», разом з В. Нарбутом, Ю. Олешею, В. Катаєвим малював агітаційні плакати для ЮгРОСТА (Южное отделение Российского телеграфного агентства).

Творча спадщина Е. Багрицького російськомовна.

З 1915 р. публікував вірші у одеських декадентських альманахах «Срібні труби», «Авто в хмарах», «Сьоме покривало», «Диво в пустелі». Поезії 1914–1917 років писав під впливом акмеїзму. Під псевдонімом «Багрицький», який узяв з 1914 р., публікував свої вірші в одеських газетах і часописах (1919–1924). З 1925 р. жив у Москві, був членом літературної групи «Перевал», Літературного центру конструктивістів, з 1930 р. – Російської асоціації пролетарських письменників. Видав збірки віршів «Юго-запад» (1928), «Победители» та «Последняя ночь» (обидві – 1932). Автор

віршів «Птахолов», «Тіль Уленшпігель» (обидва – 1918), «Україна», «Олександрові Блоку» (обидва – 1922), «Одеса» (1924), «Контрабандисти» (1927), поем «Трактир» (1920), «Дума про Опанаса» (1926), «Смерть піонерки» (1932), «Лютий» (1933–1934) та ін. Творчості Е. Багрицького притаманна революційна романтика, мотиви вірності справі революції.

Зокрема, в «Думі про Опанаса» показано «неправильний» вибір українського селянського хлопця Опанаса, який мріє про «тихе селянське життя на своїй вільній Україні» та пристає до армії Н. Махна. Опанас вбиває червоного комісара Когана, який відстоює «вищу істину світової революції», але згодом гине сам, потрапивши в полон до самого «комбрига» Г. Котовського. Результат «неправильного» вибору політичного напрямку – забуття, на відміну від глорифікації Г. Котовського:

*«Протекли над Украиной
Боевые годы.
Отшумели, отгудели
Молодые воды...
Я не знаю, где зарыты
Опанаса кости;
Может, под кустом ракиты,
Может, на погосте...
Плещет крыжень сизокрылый
Над водой днестровской;
Ходит слава над могилой, где лежит Котовский...
... Так пускай и я погибну
У Попова лога,
Той же славною кончиной,
Как Иосиф Коган!..»*

Діяльність Едуарда Багрицького як інструктора політвідділу Особливого партизанського загону імені ВЦВК (1918–1919) підпадає під визначення російської імперської політики згідно з пунктом 2 частини першої статті 2 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Таким чином, Едуард Багрицький є особою, пов'язаною зі встановленням радянської влади на території України та діяльністю органів радянської пропаганди, а також яка публічно, у тому числі в медіа, у

літературних та інших мистецьких творах, підтримувала, глорифікувала або виправдовувала російську імперську політику.

На підставі наведеного, *об'єкти (географічні об'єкти, назви юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятники і пам'ятні знаки), присвячені російському радянському поетові та перекладачеві Багрицькому Едуарду Георгійовичу (1895–1934), відповідно до частини 1 статті 2 Закону належать до символіки російської імперської політики.*

Передбачені чинним законодавством обмеження поширюються лише на віднесені до російської імперської політики об'єкти, що розміщені/перебувають у публічному просторі.

Згідно із частинами 2, 3 статті 5 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», заборона не поширюється на використання символіки російської імперської політики в Музейному фонді України, Національному архівному фонді України, у приватних колекціях та приватних архівних зібраннях, у бібліотечних фондах на різних носіях інформації. Заборона не поширюється також на випадки використання символіки російської імперської політики (за умови, що це не призводить до виправдання і глорифікації російської імперської політики): в експозиціях музеїв, на тематичних виставках; у процесі наукової діяльності, зокрема під час проведення наукових досліджень та поширення їхніх результатів у незаборонений законодавством України спосіб; під час показу, опису, реконструкції (зокрема історичної) або в інший спосіб відтворення історичних подій; у творах мистецтва; у посібниках, підручниках та інших матеріалах наукового, освітнього і навчального характеру, які використовуються у навчальному, навчально-виховному і освітньому процесах; в інформаційних, інформаційно-аналітичних програмах та документальних фільмах. Таким чином, передбачені Законом України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» обмеження не поширюються на дослідження життя та творчої спадщини Едуарда Багрицького, зберігання, купівлю/продаж, читання видань його творів, експонування пов'язаних з письменником предметів та документів у музейних закладах тощо.

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БАЧИНСЬКА Олена Анатоліївна

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГЕНЕРАЛЮК Леся Станіславівна

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

РУБЛЬОВ Олександр Сергійович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

СОКИРКО Олексій Григорович